

A.B.D.'NİN SOĞUK SAVAŞ SONRASI BALKAN POLİTİKASI

Bülent UĞRASIZ*

Bu çalışma, 1990 yılları sonrasında, yani Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından uluslararası ilişkilerin iki kutuplu yapısından tek kutuplu hale dönüştüğü dönemdeki A.B.D.'nin Balkan politikasını açıklamaya çalışacaktır. Sovyetler Birliği'nin yıkılmasına paralel olarak Yugoslavya'da Sırp milliyetçiliği hortlamış ve Yugoslavya'yı oluşturan altı cumhuriyetli federatif yapı dağılarak Balkanlarda Sırp'ların önyak olduğu bir iç savaş ortaya çıkmıştır. Güneydoğu Avrupa'da ortaya çıkan bu karışıklığa müdahale eden A.B.D.'nin (NATO aracılığıyla) değişen koşullar içinde bu bölgeye yönelik politikasının hangi hedeflere dayandırarak oluşturacağı önemli bir konu haline gelmiştir.

Soğuk Savaş'ın sona ermesinden sonra A.B.D.'nin dış politika yapıcılarını, dünyanın diğer bölgeleri ile karşılaştırıldığında Balkan bölgesine ilişkin politikanın tespit edilmesinde önemli zorluklarla ve sorunlarla karşılaşmışlardır. A.B.D. Başkanları George Bush ve Clinton dönemlerinde, dış politikanın oluşturulmasında başat rol oynayan Amerikan yönetimi, Balkan bölgesinde, Yugoslavya'nın dağılmasıyla dahil olmak istemedikleri bazı krizlerle karşılaşmışlardır. Bu krizler, Yugoslavya'nın dağılmasından sonra Sırbistan'ın diğer cumhuriyetler üzerinde baskı kurmak istemesiyle kanlı savaflara dönmüştür. Balkan bölgesindeki bu kanlı savaflara önceleri kayıtsız kalan A.B.D., daha sonra NATO yoluyla müdahale etmiştir. Sırbistan'da Slobodan Milosevic sonrasında Vojislav Kostunica'nın başkanlık seçimlerini kazanması, Balkanlara istikrarın gelmesi için yeni bir beyaz sayfanın açılması anlamına gelmiştir. Slobodan Milosevic'in iktidarda kaldığı süre içinde Batı, (A.B.D. ve AB üyesi ülkeleri) Balkanlara yönelik Sırbistan'ın da dahil olacağı Balkanlarda tüm tarafları kapsayan stratejik bir politika geliştirememiştir. Öte yandan, Kostunica'nın seçilmesi sonrasında ise, Balkanlara istikrar getirecek uzun dönemli, geniş kapsamlı politika geliştirmeye ilişkin fırsatlar ve dinamikler ortaya çıkmıştır (Larrabee; 1988, 5).

* Dr. Bülent UĞRASIZ, D.E.Ü. Fen-Edebiyat Fak., Amerikan Kültürü ve Edebiyatı Böl.

I. A.B.D.'NİN BALKAN BÖLGESİNDEKİ ÇIKARLARI

A.B.D.'nin Balkanlardaki çıkarları dört noktada toplanabilir:

- (1) Bölgesel istikrar,
- (2) NATO'nun organizasyon olarak kriz ile baş etme yeteneği ve NATO üyelerinin kendi arasında krize karşı gösterdikleri uyum,
- (3) Avrupa'nın bir bütün olarak istikrarı,
- (4) Rusya ile ilişkiler (Balkanlarda Sırbistan ile Rusya'nın tarihten gelen yakın ilişkileri göz önüne alınmalı).

Yukarıda söz konusu edilen sorunların hepsi birbiriyle ilintilidir (Larrabee; 2001, 90). Bölgede ortaya çıkabilecek herhangi bir çatışma kolaylıkla yayılabilir ve böylece tüm bölge, bundan olumsuz şekilde etkilenebilir. Örneğin, Kosova'daki herhangi bir olay, Makedonya ve Arnavutluk'taki istikrarı etkileyebileceği gibi, bölgede iki önemli NATO üyesi olan Yunanistan ve Türkiye'yi de doğrudan güvenlik bakımından etkiler (Larrabee; 1999, 15). Çünkü, her iki ülkenin de Balkanlarla hem coğrafi hem de tarihten kaynaklanan bağları ve ilgileri vardır. Bir başka deyişle, Balkanlarda şiddet ve karışıklık meydana geldiği takdirde, bu tip olaylar, NATO'nun üyeleri arasındaki uyumu ve bu krize gösterecekleri tepki, bizzat NATO'nun saygınlığının sınanmasına yol açacaktır. NATO, eğer böyle bir krizle baş edemezse, NATO'nun birinci görevi olan Avrupa'nın güvenliğini sağlama görevi yerine getirilmemiş olacaktır. Aynı zamanda, NATO üyeleri arasında, kriz karşısında gösterecekleri uyumun da test edilmesine yol açacaktır. Kosova'daki olaylar, bu bakımdan NATO üyeleri arasındaki uyumun ne denli güçlü veya kırılabilir olduğunu göstermesi bakımından ilginçtir.

A.B.D., Avrupa'nın refah ve istikrar içinde olabilmesi için özellikle Soğuk Savaş döneminde risk almıştır. Balkanlarda ortaya çıkan krizler, yöresel kalamadıkları için Avrupa'nın direkt olarak istikrarını etkilememektedir. Özellikle, Yunanistan, İtalya ve Almanya, Balkan krizleri yüzünden önemli sayıda mülteci akınına uğrayabilir ve bu yüzden toplumsal sıkıntılar ile karşı karşıya kalabilirler (Larrabee; 1999, 12). Avrupa Birliği'nin üyeleri arasındaki sıkı birliği sağlayacak reformlar, bu tip gelişmelerden zarar görebilir. Son olarak, A.B.D.'nin Rusya ile iyi ilişki kurma gayretleri, yani Kosova müdahalesi ile gerginleşen ilişkileri normalleştirme gayretleri zarar görebilir. Bu nedenlerden dolayı, herhangi bir Balkan krizi, A.B.D.'nin Rusya ile Kosova sonrası iyi ilişki kurma gayretlerini boşa çıkarabilir. Bundan da öte, Rusya, çıkacak bir Balkan krizini müttefikler arasında Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikası (ESDP)

yüzünden zaten var olan ayrılıkları, anlaşmazlıkları, daha da körüklemek için kullanabilir.

Kısaca, A.B.D.'nin yukarıda sözü edilen gelişmeler yüzünden Balkanlardaki çıkarları (en başta geleni Balkan bölgesindeki istikrarın korunması) tehlikeye girebilir. Washington'un Bosna ve Kosova'da yaşamsal çıkarları olmayabilir. Ancak, NATO'nun Avrupa güvenliğini sağlama durumunda olması yüzünden NATO yoluyla A.B.D., Balkan bölgesinde sorumluluk almak durumundadır. A.B.D., NATO yoluyla, geniş anlamda Avrupa'daki istikrarın korunması bakımından Balkanlarda çıkabilecek yeni bir krizi önlemek zorundadır (Larrabee; 1988, 8).

II. A.B.D.'NİN BALKAN BÖLGESİNE ANGAJE OLMASI

A.B.D.'nin Balkanlarda askeri bakımdan müdahil olarak bölgede kalması, konuya ilgi duyanlar için çelişkili gibi gözükebilir. Clinton, Bosna politikası yüzünden Amerika içinde çok ciddi bir muhalefet ile karşılaşmıştır. Buna örnek olarak, özellikle A.B.D.'nin Balkanlarda NATO'nun İstikrar Sağlayacak Askeri Kuvvetleri (SFOR) içinde yer alma kararıdır. Zaten, Amerikan Senatosunda bir grup, Amerikan askeri birliklerinin 2000 yılının yaz aylarında geri çekmek için teşebbüste bulunmuştur. Bu konu, yani A.B.D.'nin Balkanlarda askeri yükümlülük içinde olması, Kongre'de tartışılırken konunun lehinde ve aleyhinde olanlar arasında sert tartışmalar meydana gelmiştir.

A.B.D.'nin Balkanlarda askeri bakımdan müdahil olmasına muhalefet edenler karşı oluşlarını şu nedenlere dayandırdılar: Muhaliflerin önemli bir kısmı, Balkanlardaki krizlerin temelde Avrupa'nın sorunu olduğunu ve bu bakımdan A.B.D.'nin askeri kuvvetlerini geri çekerek barışı koruma operasyonlarının tamamen Avrupa'nın sırtına yıkılması gerektiğini savunmaktadır. Bu görüşe karşı olanlar ise, A.B.D.'nin deniz aşırı bölgelere, eğer, o bölgede yaşamsal önemde çıkarları varsa, askeri bakımdan müdahale etmesini savunmaktadır. Ancak, bazıları da A.B.D.'nin barışı koruma operasyonları içinde yer almasını eleştirerek Amerikan silahlı kuvvetlerinin A.B.D.'nin çıkarları doğrultusunda savaşmak görevi ile yükümlü olduğunu, “yeni bir ulus yaratmak” gibi bir görevin altına girmemesi gerektiğini savunarak A.B.D.'nin Bosna ve Kosova'ya müdahalesine karşı çıkmaktadır (Larrabee; 2001, 91).

A.B.D.'nin Balkanlara askeri müdahalesi, basit bir savunma anlayışı içinde görmekten ziyade, bölgeye istikrar getirmeyi planlayan geniş bir stratejinin parçası olarak görülmelidir. Sırbistan demokrasiye geçiş eğiliminde olmasına rağmen sonuçları itibariyle, Balkanların tamamına istikrarın gelmesi uzak olduğundan Amerikan askerlerinin çekilmesi için vakit henüz erken görünmektedir. Çünkü, böylesine bir hareket, Sırbistan ve Kosova'da anti-

demokratik eylem ve şiddet yanlısı olanları cesaretlendirebilir. Ayrıca, Amerikan birliklerinin çekilmesi uyum içindeki Avrupa-Amerika ilişkilerinde yeni bir tansiyona neden olabilir. Bu bakımdan, Balkanlara yönelik olarak, şimdiye kadar takip edilen mevcut Avrupa-Amerika ortak politikasının izlenmesi gerekir. Buna ilaveten, bölgeye konuşlanmış Amerikan askeri birliklerinin geri çekilmesi halinde, A.B.D., Balkanların geleceğine yönelik olarak yapılacak planlarda hiçbir rol oynayamamanın sıkıntısı içine girebilir (Türkoğlu;2000,19).

Son olarak, Amerikan askeri birliklerinin Balkanlardan çekilmesi halinde, NATO'nun Avrupa'nın önde gelen savunma örgütü olarak görülmesine şüphe ile yaklaşılır. Buna paralel olarak, A.B.D.'nin müttefikleri, A.B.D.'nin Avrupa'ya olan yükümlülüklerinde bir azalma olduğunu düşünebilirler. Böyle bir düşüncenin Orta ve Doğu Avrupa ülkeleri üzerinde güçlü negatif etkileri olacaktır. Böylesine bir gelişmenin sonucunda, NATO'nun Orta Avrupa üyeleri, NATO'ya yükümlülüklerini azaltarak AB'ye yönelme eğilimine girebilir. Aynı şekilde, Doğu Avrupalı ülkeler de NATO'nun Avrupa'daki çıkarlarının azaldığını düşünerek Orta Avrupa'nın takip edebileceği benzer eğilime girebilirler.

A.B.D., askeri birliklerini bölgeden çekmekten ziyade, Avrupalı müttefiklerini bölgede ana sorumluluğu yüklenmeleri için ikna edilebilir. Şimdiki haliyle, A.B.D. Kosova'da bulunan birliklerin %85'ini sağlamaktadır. Güneydoğu Avrupa'da çok küçük bir Amerikan birliği, ilerde çıkabilecek krizlere karşı hala Amerikan taahhütlerinin geçerli olduğunu ve bölgede istikrarın korunmasında Amerikan çıkarlarının mevcut olduğunu sembolik olarak göstermek üzere, zaten, bulunmalıdır.

Balkanlardaki Amerikan birliklerinin yavaşça azaltılması, Kongre'deki Balkanlara yönelik negatif eleştirilerin (özellikle, askeri birliklerin ne zaman çekileceğine dair takvimin belirsizliği) kontrol edilebilir düzeyde tutulmasını sağlayabilir. Aynı zamanda, A.B.D.'nin az da olsa Balkanlarda askeri birlik bulundurması, dünyanın diğer bölgelerinde Amerikan çıkarlarına aykırı gelişmelere duyarsız kalmayacağını göstermesi bakımından önemlidir. Bunun aksine olabilecek bir gelişme, A.B.D.'nin Avrupa'daki yükümlülüklerini bıraktığını ortaya çıkarır ki, A.B.D.'nin Avrupa'daki çıkarları hala çok önemlidir (Larrabee; 2001, 92).

A. A.B.D.'NİN SIRBİSTAN'IN DEMOKRATİKLEŞMESİNİ SAĞLAYACAK REFORMLARA DESTEK OLMASI

A.B.D., Balkanlarda dört temel sorun ile karşı karşıyadır. Bunlardan birincisi, Sırbistan'ın uluslararası toplum ile tekrar bütünleşmesi ve bunun sağlanması için de Sırbistan'daki reform sürecinin desteklenmesidir. Kostunica'nın seçilmesi, bu sürecin başlaması için önemli bir adım olmuştur. On yıl boyunca savaşımlı olmanın getirdiği ekonomik yıkıntı sonrasında, Sırbistan'ın demokrasiye geçişi kolay değildir. Ekonomide yolsuzluk ve mafya ilişkilerinin hüküm sürmesi, ekonominin kilit kuruluşları olan kamu iktisadi teşebbüslerinin Milosevic'in yakın çalışma arkadaşlarınınca yönetilmesi, polis, ordu ve media kuruluşlarının Milosevic'in sadık takımı içinde yer alan ekip tarafından yönetilmesi demokrasiye geçmenin kolay olmadığına dair örneklerdir.

Sırbistan'ın seçim ile gelen yeni hükümetinin, ekonomik reform programını uygulamaya gereksinimi vardır. Eğer, ekonomik ilerleme yeterince hızlı olmazsa, 1991'de Bulgaristan'da ve 1996'da Romanya'da olduğu gibi, yeni yönetim, toplumsal desteğini kaybedebilir.

A.B.D. ve müttefikleri, Kostunica'nın desteklenmesi için hızlı hareket etmek zorundadır. A.B.D.'nin önceliği ise, Sırbistan'ın demokratikleşmesi ve bu süreçte yapılacak reformlardır. Milosevic'in Hollanda'da görülen mahkemesi ve Kosova'nın statüsü gibi diğer sorunlar da bu önceliğe yardımcı olacak şekilde çözümlenmelidir. Ancak, Kostunica'nın başını çektiği iktidara demokratikleşme ve reformları yapabilmesi için zaman tanınmalı ve öncelik sıralaması bozulmamalıdır.

Sırbistan'a uygulanan uluslararası yaptırımlar, Milosevic ve yandaşlarını hedef alanlar hariç olmak üzere kaldırılmalıdır. Buna ilaveten, A.B.D. müttefiklerle beraber Sırbistan'ın demokratikleşme ve ekonomik reformları bir an önce yapması için destek vermelidir. Batı'nın sağlayacağı ekonomik yardım ve Dayton Anlaşmasının uygulanması, Sırbistan'ın ekonomik, siyasi reformları yapması şartına bağlanmalıdır (Özkan;2000, 26).

B. A.B.D.'NİN KOSOVA ÇIKMAZI

A.B.D.'nin Balkanlarda karşılaştığı ikinci sorun, Kosova'yı istikrara kavuşturmak ve onun siyasi statüsünü belirlemektir. NATO'nun Kosova'da Sırpların Müslüman Arnavutlara karşı uyguladığı etnik temizliği önlemek için yaptığı hava akınlarının, mevcut siyasi sorunların çözümüne katkısı az olmuştur. Kosova'da yerel siyasi kurumların zayıf olması, yasaların

uygulanamaması, ekonominin kötüye gitmesi, seyahat özgürlüğünün sınırlı olması, Sırp ve Arnavut halkın birbirinden kopuk olması, buradaki sorunların belli başlısıdır. Hepsinden önemlisi, Kosova'nın siyasi statüsünün çözümlenmeden bırakılmış olmasıdır.

Kosovalı Arnavutlar, uluslar arası topluma, Kosova'da geçici demokratik yapının ortaya çıkarılmasındaki yavaşlıktan dolayı kızgındır. Bundan dolayı, Kosovalılar, kendi demokratik yönetimlerini kurmanın bir yolunu aramaktadır. Kısa dönem içinde, Kosova'da A.B.D.'nine önceliği, siyasi geleceğinin belirlenmesidir. Aksi takdirde, memnuniyetsiz Arnavutların yeni şiddet ve karışıklara yol açması önlenemez. Buna ilaveten, Kosova'da seçimlerin bir an önce yapılması için bir tarih saptanması gerekmektedir. Bu tarih, Kosovalıların kendi demokratik yönetimlerini kurmaları için bir başlangıç olacaktır.

A.B.D. ve müttefiklerinin Kosova'nın geleceği için tutarlı bir plan geliştirmeleri gerekmektedir. Batı'nın Federal Yugoslavya içinde otonom yönetimin desteklenmesi biçiminde ortaya çıkan Kosova'ya yönelik mevcut politikası uzun dönem içinde savunulamaz. Çünkü, İbrahim Rugova dahil Kosova'da bu politikayı destekleyen herhangi bir aktör yoktur. Sırbistan'da daha demokratik bir rejim iş başına geçene kadar, bu alternatifin Kosovalılar tarafından kabul edilmesi de mümkün değildir.

Kosova'nın siyasi statüsünün belli olmasına yönelik bir plan ortaya çıkmazsa, Kosovalı Arnavutlar, uluslar arası toplumu, siyasi geleceklerini kendilerinin tayin etmesine (self-determinasyon) karşı çıkan yegane engel olarak görecektir. Bu durum, şiddete yönelik yeni ayaklanmalara neden olabilir. Bu da, Batı devletlerine ve Birleşmiş Milletlere ait askeri birliklerin çekilmesi için baskı yapılmasına yol açabilir.

Kısaca, Kosova'nın bağımsızlığı veya kendi geleceklerini kendilerinin tayin etmesinin uzun dönemde engellenmesi mümkün görünmemektedir. Kosovalıların bu arzularının kuvvet yolu ile bastırılması söz konusu olabilir. Ama, böyle bir şeyi uluslar arası toplumun uygulaması çok zordur. Uluslar arası toplum, self-determinasyon isteğini kuvvet yoluyla bastırırsa, Avrupa'nın göbeğinde yeni bir Filistin yaratılmış olur.

Kosova'nın bağımsızlığının hangi model üzerine olacağı ve zamanlaması önemlidir. Eğer, Kosova'da demokratik kurumlar kurulmadan ve bunların işler hale getirilmeden Kosova bağımsız olursa, Balkanlarda yeni bir etnik çatışmanın tohumu atılmış olur. Böylece, bölgede istikrar tekrar bozulmuş olacaktır. Ancak, Balkan bölgesinin Avrupa ile bütünleşme çerçevesi belli

olduktan sonra, Kosova'nın bağımsızlığını alması, etnik uyuşmazlıklara yol açmayabilir.

Gelecekle ilgili tüm bu senaryolar dahilinde, Kosova'nın bağımsızlığa giden yolunda, kendi geleceklerini tayin etmeleri, ancak Kosovalıların bir arada yaşamaları için gerekli koşulların belli olmasıyla söz konusu olabilir. Bu koşullar, serbest ve adil seçimleri, sürekliliği olan demokratik kurumların kurulmasını, Pazar ekonomisini, azınlık haklarına saygı duyulmasını kapsar. Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT), bu koşulların ortaya çıkmasına yardımcı olmak üzere sorumluluk alabilir (Larrabee; 2001, 93-95).

Batılı gözlemcilerin korktuğu gibi, Kosova'nın bağımsızlığı "Büyük Arnavutluk" kurulmasına yönelik bir adım da olabilir. Tarihsel olarak, Arnavutluk halkı hiçbir zaman bir bütün olarak, bir ülkede, tek bir devlet halinde yaşamamıştır.

C. A.B.D.'NİN MAKEDONYA'DA ETNİK UYUMU SAĞLAMASI

A.B.D.'nin Balkanlarda karşılaştığı üçüncü sorun, Makedonya'da etnik gruplar arasında uyum sağlanabilmesi için destek verilmesidir. Makedonya'da çoğunlukta bulunan Slavlar ile toplumun %30'unu meydana getiren Arnavutlar arasındaki ilişkiler gergindir. Eğer, bu soruna çözüm bulunmazsa, gittikçe büyüyen bir etnik karışıklığın ortaya çıkması ve Arnavut kesime Slavlarca baskı yapılmaması imkansızdır.

Kosova'daki Arnavutların aksine, Makedon Arnavutlar, Makedon toplumu ile ayrılmaktan ziyade, barış içinde bir arada yaşamak istemektedir. Makedon Arnavutlar, Makedon toplumunda daha fazla ekonomik ve siyasi haklar talep etmektedirler. Aksi takdirde, memnuniyetsizliğin büyüyeceği açıktır.

Bu nedenlerden dolayı, A.B.D. ve müttefikleri, Makedon Hükümetine Arnavut azınlık için daha fazla ekonomik ve eğitimsel hakların verilmesi için baskı yapma yoluna giderek soruna çözüm bulabilir. Bu gelişme, Makedonya'daki etnik tansiyonu düşürecektir. Aynı zamanda, Balkanlara istikrar gelmesi için A.B.D., Kosova'daki siyasi sorunu da çözüm bulmalıdır. Kosova'da bulunacak siyasi çözüm, Kosovalı Arnavutların "Büyük Arnavutluk" rüyası peşinde koşmalarını engellemeli ve aynı zamanda, Makedon Arnavutlarını da Makedonya'dan ayrılmaları için kışkırtmamalıdır (Demirtaş, Türkoğlu; 6-10).

D. A.B.D.'NİN BALKAN BÖLGESİNİ İSTİKRARA KAVUŞTURMASI

A.B.D.'nin Balkanlarda karşılaştığı dördüncü ve son sorun, Balkan bölgesinin istikrara kavuşturulması konusudur. A.B.D.'nin bu hedefe yönelik takip edeceği politika sayesinde, Balkanlarda istikrarlı, demokratik ülkeler ortaya çıkmış olacaktır. Amerika'nın bu girişimi, bölgede her türlü tansiyonun yayılmasını engelleyecektir.

Bu politikanın parçası olarak, A.B.D., Hırvatistan, Bulgaristan ve Romanya'da devam etmekte olan reform süreçlerini tam anlamıyla desteklemelidir. Bu ülkeler, henüz NATO ve AB üyeliği için hazır gözükmemektedir (Abromowitz; 2002, 1-5). Ama, bu organizasyonlar kapılarını üye olmak için can atan bu ülkelere açık tutmalıdır. Ancak, bu ülkeler de üye olmak için gerekli koşulları yerine getirme gayreti içinde bulunmalıdır. Bu iki organizasyona (NATO ve AB), üye olmak için yerine getirilme gayreti içinde olunacak koşullar, adı geçen üç ülkenin reform sürecinde yol almaları ve azınlık haklarını gözetmelerinde kolaylaştırıcı rol oynayacaktır.

A.B.D. ve müttefikler, Hırvatistan'daki reform sürecini de tam anlamıyla desteklemelidir. Çünkü, Hırvatistan örneğinde görüleceği gibi, eğer, demokratikleşme ve reform sürecinde mesafe alınırsa, Sırların da Batı'dan Hırvatistan gibi yardım alması mümkün olacaktır. Hırvatistan'a sağlanan yardımların benzeri Sırbistan'a da demokratikleşme ve reform sürecinde yol alması koşulu ile verilebilir.

Aynı zamanda, A.B.D., Yunanistan ve Türkiye'nin birbirleriyle yakınlaşma politikasını desteklemelidir. Bu iki ülke arasındaki yakınlaşma, Güneydoğu Avrupa'da görülen son yıllardaki en olumlu gelişmedir. Bu gelişmenin bölgesel istikrara da küçümsenmeyecek katkısı olacaktır. Bu yakınlaşma, iki ülke arasındaki Ege ve Kıbrıs sorunlarının da çözümüne kadar uzanabilir.

III. SONUÇ

Kısaca, Balkanlarda güdülecek Amerikan stratejisi, bölgedeki değişik aktörler göz önüne alındığında, birbirinden ayrı özellikte ama, birbirine paralel güdülmesi gerekli politikalardır. Birbirinden farklı ama, paralel gelişme kaydetmesi gereken politikalar şöyledir: Sırbistan'da demokratikleşme ve reform sürecinin desteklenmesi, Kosova'ya istikrar getirilmesi ve siyasi bakımdan geleceğinin belirlenmesi, Makedonya'da etnik kesimlerin uyum içinde yaşamaları için desteklenmesi, son olarak da Balkanların bütününde istikrarın sağlanması için bölgeye destek sağlanmasıdır. Bu birbirinden farklı bölgesel sorunların başarıyla çözülebilmesi için sorunların aynı anda ele

alınması gerekmektedir. Çünkü, sorunlar birbirinin içine girmiş durumdadır. Onun için sorunlardan birinin başarıyla çözülmesi, aynı anda ele alınan bir başka bölgesel sorunun çözülmesine yardımcı olacaktır.

Bu sorunların başarıyla çözümlenebilmesi için A.B.D.'nin Avrupalı müttefiklerinin desteğine gereksinimi vardır. Balkanlara yönelik olarak Sırbistan'ın özel yeri göz önüne alınarak oluşturulacak politika, Avrupalı müttefiklerle koordineli ve uyum içinde götürülmelidir. A.B.D. ve Avrupalı müttefiklerin Balkanlara ilişkin ortak ve yeknesak bir politika güdebilmesi için NATO ve AB düzeyinde tartışılarak birliktelik sağlanmalıdır. A.B.D. ve müttefikler arasındaki NATO ve AB düzeyinde gerçekleştirilecek bu "stratejik diyalog" başarılı olursa, sorunların çözümü için bulunan formül, Avrupa ile sınırlı kalmadan Orta Doğu bölgesi için bile uygulanabilir.

KAYNAKÇA:

Larrabee, Stephan F. **U.S. Policy in the Balkans: From Containment to Reengagement.** Santa Monica RP-713, 1988.

Larrabee, Stephan F. **Greek Security Concerns in the Balkans.** Santa Monica, RAND RP-780, 1999.

Larrabee, Stephan F. **The Balkans.** Santa Monica, RAND RP-933, 2001.

Abramowitz, Morton, Heather Hurlburt. "Can The EU Hack the Balkans," **Foreign Affairs.** Sept./Oct. 2002, Vol.81 Issue 5, p.2-8.

Çoşkun, Birgül Demirtaş, Emir Türkoğlu. "Makedonya'da Tehlike Çanları: Balkanların Eski 'Model Ülke'si, Yeni İstikrarsızlık Unsuru mu?," **Stratejik Analiz,** C.2, S.13, Mayıs 2001, ss.5-19.

Özkan, Ayşe. "AB'yle Entegrasyon Sürecinde Güneydoğu Avrupa İstikrar Paktı: Balkanlar'ın Yeni İmaj Arayışı." **Stratejik Analiz,** C.1, S.11, Mart 2001, ss.25-30.

Türkoğlu, Emir. "Seçimlerin Ardından Yugoslavya'da Demokrasi, Balkanlar'da İstikrar Umudu," **Stratejik Analiz,** C.1, S.6, Ekim 2000, ss.19-32.